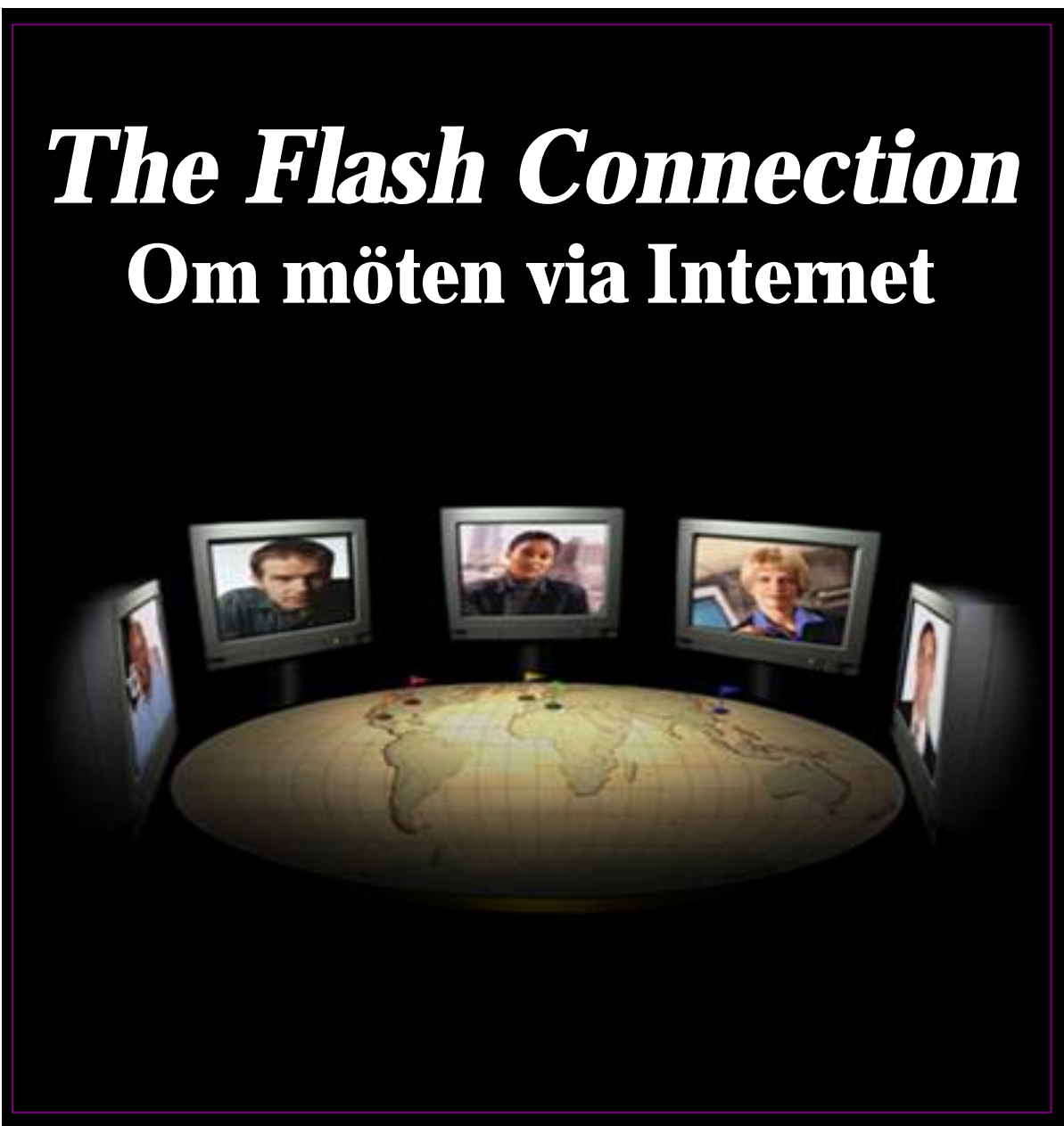

The Flash Connection

Om möten via Internet

World Internet Institute

World Internet Institute är ett oberoende fristående forskningsinstitut som utifrån ett samhällsvetenskapligt perspektiv studerar Internets påverkan på samhället och individen.

Institutet har fyra tydliga uppdrag:

- Att i samverkan med näringsliv, offentliga verksamhet och högskola/universitet initiera, bedriva och stödja samhälls- och beteendevetenskaplig forskning med fokus på hur människa och samhällsliv påverkas av Internet.
- Att bygga upp och driva ett forskningsbibliotek med relevans för den aktuella forskningen som bedrivs av institutet eller dess samarbetspartners.
- Att med publicistisk verksamhet, seminarier och konferenser verka för att vinna forskningsresultat och tillämpningar snabbt kommer till praktisk användning och därmed bidra till utveckling av näringsliv och offentlig verksamhet.
- Att med öppen attityd vara en mötesplats för utbildning, forskning, näringsliv och samhälle.

Forskningen baseras på longitudinella undersökningar för att följa utvecklingen och få ett underlag för ytterligare vetenskapliga projekt och djuplodande studier.

World Internet Institute finansieras av offentliga aktörer, näringslivsintressenter och intäkter genererade från den egna verksamheten.

World Internet Project

World Internet Project är ett internationellt forskningsprojekt som bedriver nationella panelstudier. Antalet deltagande länder ökar för varje år. År 2002 ingår 24 länder i World Internet Project. Länderna är Sverige, Tyskland, Frankrike, Storbritannien, Ungern, Estland, Italien, Singapore, Japan, Macao, Hong Kong, Kina, Taiwan, Syd Korea, USA, Israel, Chile, Indien, Egypten Kanada, Venezuela och Iran.

Varje partner finansierar sin egen verksamhet i projektet. De nationella panelerna är alla ett representativt urval av befolkningen. I frågepaketen är drygt 100 frågor gemensamma för alla länder.

World Internet Project startade 1999 på initiativ av Center for Communication Policy vid UCLA i USA. År 2000 genomfördes de första panelstudierna i USA, Sverige, Italien och Singapore.

Denna rapport är skyddad av upphovsrättslagen

Alla rättigheter till rapporten ägs av World Internet Institute i Gävle. Utskrift och kopiering av denna rapport får endast ske för personligt bruk. Mångfaldigande av denna rapport är förbjudet. Undantag från detta prövas i varje enskilt fall. Det är däremot fritt att ladda hem rapporten från World Internet Institutes hemsida:

www.worldinternetinstitute.org.

Kontakta World Internet Institute

World Internet Institute

Vågskrivargatan 5

803 22 Gävle

Tfn: 026-10 38 15

Fax: 026-10 38 18

www.worldinternetinstitute.org

Rapporter

World Internet Institutes rapporter finns för kostnadsfri nedladdning på institutets hemsida: www.worldinternetinstitute.org. Önskas tryckta rapporter går det bra att beställa dessa på telefon: 026-10 38 15. Priset för dessa är 100 kronor inklusive moms, frakt tillkommer.

1. INLEDNING.....	3
1.1 INTERNET – DEN NYA ÄKTENSKAPSFÖRMEDLINGEN?	3
1.2 INTRODUKTION.....	4
1.3 PROBLEMFAMSTÄLLNING	5
1.4 AVGRÄNSNINGAR.....	5
1.5 MATERIAL.....	5
1.6 URVAL	5
1.7 WORLD INTERNET INSTITUTE.....	6
2. TEORI.....	7
2.1 IDENTITETEN OCH INTERNET.....	8
2.2 DEN DATORISERADE GEMENSKAPEN.....	9
2.3 DET OFFENTLIGA RUMMET.....	10
2.4 CYBERDEMOKRATI.....	12
2.4.1 Utländska erfarenheter.....	12
2.4.2 Cyberdemokrati i Sverige.....	13
2.5 PRELIMINÄRA RESULTAT FRÅN UCLA	14
3. RESULTAT OCH ANALYS	15
3.1 BASFAKTA OM INTERNETANVÄNDAREN	15
3.2 HUR SER INTERNETANVÄNDAREN UT?.....	17
3.2.1 Hur mår dataanvändaren?.....	17
3.2.2. Vad tycker dataanvändaren?.....	20
3.2.3. Vilka kontakter skapas via nätet?.....	22
3.4 TEORETISK ANKNYTNING	24
4. SAMMANFATTNING	26
5. KÄLLFÖRTECKNING.....	27
5.1 TRYCKTA KÄLLOR.....	27
5.2 INTERNETKÄLLOR	27

1. INLEDNING

1.1 Internet – den nya äktenskapsförmedlingen?

Den 29 juni 2002 klingade bröllopsklockor i Sydney i Australien. Svenske Christer förde sin australiensiska fästmö Marian till altaret, där de inför Gud och församling lovade varandra evig trohet. Därmed passerades en milstolpe i en kärlekshistoria som är lite speciell – speciell, eftersom kärleksparet möttes tack vare Internet och var förälskade långt innan de faktiskt haft en chans att träffa varandra ansikte mot ansikte.

Långt tidigare, inför Marians förestående flytt från Australien till Sverige, hade Marian och Christer kommit i kontakt med varandra och etablerat en lågintensiv e-postkontakt. Christer lyckades snart finna några foton av Marian på nätet, och hans hjärta slog ett litet extraslag när han såg denna tjusiga unga dam. "Tänk om... Nä, hur skall det gå till...?" Kanske anade han på något sätt redan då vart det hela skulle bära.

Det gjorde dock inte Marian. Det var först några månader senare, när en stillsam men regelbunden korrespondens övergick till chattande via MSN Messenger, som hon förstod att det svenska namnet Christer i själva verket är ett pojknamn, inte alls ett flicknamn som hon dittills hade trott. Först då väcktes också Marians intresse till liv på allvar – hon hade ju, som hon säger, redan noterat hur stiliga svenska män allt som oftast är – och parets Internetkontakt intensifierades. Så skedde först med ett dagligt chattande, senare med åtskilliga telefonsamtal och SMS-meddelanden, och mycket snart spirade alltså kärleken för fullt. Och, som sagt, ännu hade inte kärleksparet träffat varandra. När de till sist gjorde det skingrades eventuellt kvarvarande tvivel – det rädde nu ingen som helst tvekan om att Marian och Christer var rätt personer för varandra. De skulle leva lyckliga tillsammans till tidens ände – allt tack vare Internet!

Om allt detta och mycket annat kan man läsa på parets gemensamma webbsida (www.thelovestory.com 2003-01-08) där de beskriver hela sin kärlekssaga med sina egna ord. Dessutom finns möjlighet att se bilder från bröllopet – ett australiensiskt och ett svenskt – och att mejla sina lyckönskningar. Vill man bara läsa en fin historia om kärlek och lycka så kan sajten varmt rekommenderas, men den kan också få en att fundera vidare på betydelsen av Internet. Gissningsvis är Christers och Marians historia tämligen unik än så länge, men man börjar onekligen undra hur vanligt det är att människor möts tack vare Internet och på vilket sätt detta kan ske. Om det handlar den här uppsatsen.

1.2 Introduktion

Det är knappast särskilt vågat att hävda att Internet är här för att stanna. Undersökningar från år 2000 ger vid handen att omkring fyra svenskar av fem någon gång kommit i kontakt med mediet, att nästan två av tre har tillgång till det och att nästan hälften av alla vuxna svenskar använder Internet varje vecka (www.worldinternetinstitute.org). Det är heller knappast särskilt vågat att påstå att ett medium som gjort ett så stort och snabbt genombrott in i vår vardag på ett eller annat sätt kommer att påverka samhället och tillvaron för dess medborgare. Vissa menar t o m att våra liv i grunden kommer att förändras, socialt och kulturellt såväl som ekonomiskt och politiskt (Wise 2000:184).

World Internet Institute ansluter sig till den linjen, och har satt sig före att ta reda på mer i detalj hur denna förändring sett och kommer att se ut. Institutet ingår som en del i nätverket World Internet Project – ett internationellt forskningsprojekt som för närvarande genomför panelstudier i mer än 20 länder om hur människor använder Internet. I Sverige har WII i två omgångar, våren 2000 respektive våren 2002, genomfört telefonintervjuer med den svenska panelen som består av drygt 2 000 svenskar mellan 18 och 80 år, och baserat på dessa insamlade data genomförs just nu analysarbeten kring en rad olika frågeställningar (www.worldinternetinstitute.org). Denna uppsats är skriven inom ramen för projektet.

Det digra datamaterialet inbjuder till en mängd olika intressanta frågeställningar, och vad som i första hand intresserar mig är hur kontakter människor emellan påverkas av det nya mediet. De som flaggar för Internet som en demokratins förnyare talar gärna om hur lätt det är att etablera kontakter och dialog med nya människor via e-post. Målet med uppsatsarbetet är att utröna i vilken grad människor de facto utnyttjar dessa möjligheter. Vilken typ av kontakter är det som i så fall knyts? Finns det några särskilda bakomliggande faktorer som styr vilka som utnyttjar nätet till att skapa nya kontakter och vilka som är mindre benägna att göra så?

1.3 Problemframställning

Den problemframställning som författaren har arbetat efter är flerdelad och har sin utgångspunkt i frågan hur vanligt det är att knyta nya kontakter med hjälp av Internetmediet. Följdfrågor som beaktas är vilken typ av kontakter som florerar över nätet, och om det finns några tydliga skillnader vad beträffar attityder och välbefinnande som påverkar benägenheten att knyta nya kontakter.

1.4 Avgränsningar

Uppsatsen handlar primärt om nya kontakter knyts via Internet, inte om vilken karaktär dessa kan tänkas ha. Begreppet kontakt används i en vid mening och är inte uppdelad i mer specificerade definitioner. Med Internetanvändning menas att utnyttja *world wide web* (www), databaser och e-post. Studien behandlar endast förhållanden som gäller svenskar som är 18 år gamla eller äldre.

1.5 Material

De data som ligger till grund för uppsatsen är insamlade genom att drygt 2 000 svenska medborgare intervjuats per telefon i maj och juni år 2000. Intervjuerna genomfördes på World Internet Institutes uppdrag av ett antal intervjuföretag. Beskrivningen av metod och teori är baserad på relevant litteratur på området, på WII:s egenhändigt framtagna data samt på ett fåtal sajter på nätet.

1.6 Urval

De 2078 uppringda personerna representerar ett tvärsnitt av den svenska myndiga befolkningen. De är utsedda genom ett skobundet slumpmässigt urval (OSU) över hela landet och är förstas i åldrarna 18 år och uppåt. Att göra undersökningar av barns och ungdomars Internetvanor är givetvis också av stort intresse, men det går utanför ramen för den här uppsatsen. OSU innebär som begreppet antyder att de svarande lottas fram helt utan någon yttre styrning eller kvotering. Tanken är att slumpen därmed ska styra urvalet till att representera alla åldrar, utbildningsnivåer, civilstånd etc. Utan att gå in på hur den matematiska statistikteorin ser ut kan vi med allra största säkerhet säga att så blir fallet. Storleken på stickprovet – något över 2 000 personer – ger dessutom att de statistiska felmarginalerna hålls på en låg nivå (Svenning 1999:96-103).

1.7 World Internet Institute

World Internet Institute är en del av nätverket World Internet Project – ett projekt som knutit till sig över 20 samarbetsaktörer världen över och som startades upp efter ett initiativ från University of California i Los Angeles (UCLA). Utgångspunkten är att Internet har förändrat – och i ännu högre grad kommer att förändra – våra samhällen på ett revolutionerande sätt. Vissa hävdar rentav att spridningen av Internet kommer att vara lika omvälvande för våra samhällen som en gång tryckpressen eller industrialiseringen. Vi ser redan att Internet spelar en stor roll såväl i våra privata sfärer som på våra skolor och arbetsplatser, liksom att detta nya medium har en effekt med både globala och lokala dimensioner. Med detta i åtanke har arbetet givits en internationell profil, vilket ger möjlighet att utröna om olika kulturer har skilda sätt att närma sig det datoriserade informationssamhället.

World Internet Institute är den svenska aktör som är knuten till projektet. Det är ett oberoende forskningsinstitut som är förlagt till Gävle, och vars huvudsakliga verksamhet är samhälls- och beteendevetenskaplig forskning. Det centrala studieobjektet är Internet och den inverkan mediet har på vårt samhälle och på människorna som lever i det. Målsättningen är att snabbt kunna erbjuda organisationer av skilda slag information om vilka användarmönster som finns kring Internet.

2. TEORI

I en berömd studie från 1970 lät Gordon Gallup en skara schimpanser se sig själva i speglar. De fick möjlighet att vänja sig vid sina spegelbilder, varpå de under bedövning försågs med röda, luktfria fläckar på huvudet. När en schimpans vaknade upp upptäckte den fläckarna först när den såg sig i spegeln, varefter den genast började känna på och undersöka de mystiska, röda områdena nyfiket. Det verkar alltså som om schimpansen har ett självmedvetande – en upplevelse av kroppen som sin egen. Såvitt känt har, utöver schimpanserna, endast orangutanger och människor – vi är ju också apor – ett självmedvetande på detta sätt (Gärdenfors 2000:112-3).

Under studien gjordes också en annan och för det här resonemanget möjligen mer intressant upptäckt. Det visade sig att schimpanser som vuxit upp socialt isolerade var oförmögna att känna igen sig själva i spegeln, medan de som var vana vid sociala relationer inte hade några problem med detta. Den viktigaste slutsatsen är att känslan av att ha ett jag inte kan uppstå utan social återkoppling, och det finns goda skäl att tro att detsamma gäller för människor. *"A person growing up alone on a desert island could not develop a self"*, som Richard Lippa uttrycker saken. En självbild växer fram under interaktion med vår omgivning, och i denna process sammanfogas vår bild av hur andra uppfattar oss med den bild vi har av oss själva. De meddelanden som når mig från min omgivning – vare sig det rör sig om tal, kroppsspråk, likgiltighet eller vad det vara månde – kommer att prägla min självbild (Lippa 1994:83-4).

Om vi drar slutsatsen att kontakter med andra människor är nödvändiga och centrala i tillvaron så är det naturligtvis också av centralt intresse att söka förstå hur kommunikationsmönster människor emellan ser ut, helt enkelt för att söka förstå hur vi fungerar. Lika viktigt är det att utröna hur dessa mönster förändras när nya medier vinner insteg på samhällsarenan. De flesta bedömare är, som tidigare nämnts, överens om att en förändring sker, frågan är bara *hur*. I det mindre perspektivet kretsar de flesta funderingarna kring hur identiteter och självbilder påverkas av ny elektronisk kommunikation, *"[t]he process of self-formation becomes increasingly dependent on access to mediated forms of communication – both printed and, subsequently, electronically mediated forms"*, som Thompson formulerar det (Thompson 1995:211). I ett större, samhälleligt perspektiv nämns ofta farhågor och förhoppningar kring hur demokratin kan komma att utvecklas till följd av Internets utbredning. Man svänger sig gärna med termer som återupprättandet av det offentliga rummet (*The Public Sphere*) och så kallad cyberdemokrati.

2.1 Identiteten och Internet

Slutsatsen från föregående stycke är alltså att nya medier förändrar de sätt med vilka vi ser på oss själva och på våra sociala sammanhang. Thompson urskiljer ett flertal olika aspekter kring detta ärende. Till att börja med påverkas våra sätt att tänka av en stor mängd personer och fenomen som vi kanske aldrig kommer att träffa på, annat än genom medierade upplevelser. Exempelvis så har vi svenskar under en lång tid varit förskonade från krigshandlingar eller massvält, och sannolikheten för att stöta på en livs levande isbjörn är i vår vardag försvinnande liten. Via medier har vi dock upplevt dessa företeelser – låt vara från ett skonsamt distanserat perspektiv – och de bidrar därmed till konstruktionen av våra identiteter. Den stora skillnaden jämfört med tidigare perioder i historien är alltså ett slags upphävande av den geografiska närhetens betydelse, där synen på jaget och på ens grupptillhörighet till dels är formad av mediala upplevelser. Så har varit fallet sedan masskommunikationens begynnelse, och ju fler media som slåss om vår uppmärksamhet, desto större blir deras totala effekt.

Viktigt är dock att under det här resonemanget hålla i minnet att medierade meddelanden har skiftande betydelse för olika individer, och att den direkta kommunikationen ansikte mot ansikte fortfarande naturligtvis är av enorm vikt, trots den alltmer ökade konkurrensen från media. Thompson beskriver det som att processen att skapa ett jag berikats av medierna, helt enkelt för att vi möts av fler intryck än vad som varit fallet tidigare. Dessa når oss från när och fjärran, i vissa fall till och med från satelliter i rymden. Sinsemellan kan de vara av radikalt varierande slag, varför en människa av idag kan reflektera över sig själv och sin situation på ett annat sätt än våra förfäder kunnat. Dessutom är de medierade upplevelserna av en väsentligt mer individuell karaktär idag än de tidigare varit, eftersom informationsinhämtandet inte med nödvändighet sker genom kanaler som delas med andra (Thompson 1995:35, 207-12).

Det senaste nytillskottet i människans mediala arsenal är alltså informationsteknologin och särskilt Internet. Frågan som uppstår ur Thompsons resonemang ovan är förstas på vilket sätt detta nya medium påverkar bilden av oss själva och våra grupptillhörigheter, och för att förstå det måste naturligtvis kartläggas hur mönstren för Internetanvändning ser ut – bland annat, till vilket slags förändrade umgängesvanor har Internet givit upphov?

2.2 Den datoriserade gemenskapen

Som vi kunnat se i föregående avsnitt så är människans gemenskaper i mångt och mycket beroende av gemensamma geografiska förutsättningar, vilket blir slående tydligt om man funderar över de olika gruppstillhörigheter man har. En uppsalabo är sannolikt hellre medlem i Uppsalas tennisklubb än i exempelvis Älvsbyns och han går nog hellre till Upplands hembygdsförening än till Aragoniens, allt detta av praktiska skäl. Om personer med en gemensam fysisk lokalitet delar ett intresse så ger de ett naturligt sätt att forma en gemenskap. I och med masskommunikationen som helhet, och på senare år Internet, har möjligheter givits att delta i gemenskaper som upphäver den geografiska närhetens betydelse och istället handlar blott och bart om de gemensamma intressena. Dessa nätgemenskaper kallas ibland *virtual communities*, på svenska skenbara gemenskaper (Slevin 2000:90). För undertecknad känns detta begrepp en smula missvisande eftersom en gemenskap via datorer och modem inte alls behöver vara skenbar utan tvärtom kan upplevas som högst reell. Jag kommer därför i det följande att använda andra ordval, exempelvis datoriserade gemenskaper.

En av dess förtjänster är alltså att man upphäver den geografiska begränsningen för att uppgå i en grupp. Därtill kan i viss mån upphävas de sociala begränsningar som ofta kan uppträda i traditionella grupperingar. De som anonymt deltar i exempelvis ett chattforum behöver varken bära på några av de bojor som en social eller etnisk tillhörighet kan förorsaka eller möta några fördomar av motsvarande slag. Elizabeth Reid hävdar att det därmed råder ett slags jämlikhet på nätet.

Vidare finns möjligheten att laborera med olika typer av beteenden och identiteter. Man kan enkelt utge sig för att vara någon annan än man är i verkliga livet, och bete sig på ett sätt som man aldrig annars skulle vilja eller kunna göra. En nätidentitet är dessutom inte begränsad till endast ett namn eller ett beteende, utan man kan utan problem anta ett flertal olika nätalias. Man är ju nämligen inte knuten till ett ansikte, utan det som räknas och det som ger en rang i en datoriserad gemenskap är det faktiska innehållet i kommunikationen – vad man skriver, hur man spelar, etc. (Slevin 2000:100-1). Även detta måste betraktas som något som ökar jämlikheten bland dem som ingår i gemenskapen.

Man kan förstås invända mot delar av den här beskrivningen och ställa frågan om det inte är fullt naturligt, också i det icke datoriserade livet, att ha ett antal olika jag som problemfritt lever sida vid sida. Jag tror till exempel att många uppför sig väsentligt annorlunda, och upplever väldigt skiftande associationsbanor, beroende på om de umgås med sina morföräldrar eller sin chef, med sin lillasyster eller med sin allra största idol.

Oaktat detta, det finns i den digitala etern en stor mängd datoriserade gemenskaper som utövar något slags lockelse på dem som sökt sig till dem. Att söka utröna vilka som så har gjort, och vilken betydelse det har för dem är utan tvekan av stort intresse.

2.3 Det Offentliga Rummet

Många av teorierna kring de demokratiska aspekterna med Internetmediets ankomst rör sig kring ett begrepp som en gång myntades av den tyske filosofen Habermas – idén om det offentliga rummet (*The Public Sphere*). Habermas menade att det under framväxten av den moderna kapitalismen under 1600-talet också växte fram en ny arena för offentlig debatt. Oberoende press uppstod, och en ny upplyst diskussion kunde ta fart i offentliga utrymmen och i hemmen – en diskussion som senare banade väg för de europeiska demokratiernas utveckling. Habermas såg det ideala offentliga rummet som fritt från inflytande från kapital och stat, och framhöll främst två av dess förtjänster, vilka båda anses centrala för en vital demokrati. För det första skulle beslut kunna fattas efter en omfattande och rationell diskussion där konsensus nåtts i god ordning. För det andra skulle olika idéer kunna mötas fritt, och ur dessa möten skulle nya idéer uppstå och en utveckling komma till stånd (Wise 2000:191).

Habermas tankar om det offentliga rummet har dock inte fått stå oemotsagda, och den allvarligaste kritiken handlar om att hans historiebeteckning är väldigt centrerad kring en manlig överklass boende i städer. Den historia som representeras av exempelvis kvinnor och fattiga – som tillsammans naturligtvis utgör en majoritet av en befolkning – utelämnas helt i Habermas teoribygge. Andra invändningar gör gällande att själva idén om det offentliga rummet är exkluderande gentemot kvinnor, redan genom det sätt på vilket den definieras. Joan Landes hävdar att fokuseringen på ett rationellt resonerande speglar ett manscentrerat ideal, och att ett mer kvinnligt emotionellt tänkande saknas i teorin (Thompson 1995:73). Oavsett vad man tycker om detta – och för Landes återstår den kniviga uppgiften att bevisa att ett rationellt tänkande är typiskt manligt, och ett emotionellt tänkande typiskt kvinnligt – så kan man konstatera att Habermas verklighetsbeskrivning har få anhängare idag, men att idén om det ideala offentliga rummet är mycket livaktig, och att den har en upphöjd position när visioner om den digitala revolutionen formuleras.

Det hävdas nämligen att det offentliga rummet i själva verket inte är så offentligt utan snarare allvarligt segregerat, och att den huvudsakliga orsaken är relaterad till marknadskrafternas inflytande. Enligt Habermas förvandlades det offentliga rummet under 1800- och 1900-talen till ett område för kulturkonsumtion snarare än kulturdiskussion, i takt med att kommersialiserade media allt mer blev fora för underhållning och annonser.

Detta har i sin tur haft som konsekvens att endast de väl besuttna kunnat föra sin talan i det offentliga rummet, och att det blivit en arena för ett maktutövande från en elit över en passiviserad allmänhet. *"Modern media, for Habermas, thus become a sphere for the exercise of power rather than a forum for rational discussion among free and informed citizens."* Ibland anförs resonemanget ovan som en möjlig förklaring till de minskade valdeltaganden som stora delar av den demokratiska världen upplevt på senare år (Wise 2000:191-2).

Och det är i det här klimatet som Internet gör entré på arenan. Det påstås på vissa håll att vi idag har en historisk möjlighet att med hjälp av Internet och andra digitala media öka medborgarens delaktighet i den demokratiska processen. Genom Internet kan individer och idéer mötas på ett väsentligt mer jämlikt sätt än vad som varit fallet tidigare – allt som behövs är en dator och en uppkoppling och plötsligt kan man kommunicera med snart sagt vem som helst, världen över. Någon censur kommer enligt förespråkarna helt enkelt inte vara möjlig att upprätthålla, och grupper som tidigare varit marginaliserade – minoriteter eller mindre intressegrupper – har idag möjlighet att nå miljoner och åter miljoner människor. Tidigare krävdes resurser – finansiella, teknologiska, organisatoriska – av en helt annan kaliber för att kunna uppnå det (Wise 2000:193-4). Internet påstås vidare uppfylla de ideologiska kriterier som det offentliga rummet vilar på. All information ska vara enkelt åtkomlig för allmänheten, och möjligheterna att agera och reagera ska vara goda. Förutsättningarna för att kommunicera individer emellan på gräsrotsnivå förväntas bli väsentligt bättre liksom möjligheterna att organisera medborgarna i skilda aktionsgrupper. Dessutom ska kommunikation mellan väljare och valda kunna ske direkt, istället för att ta omvägen via ett massmedium. Därigenom minskas den risk för förvrängning av meddelandet som är ständigt närvarande när det passerar via flera kanaler. Spekulationer görs också om att detta skulle kunna begränsa det väljarförakt som det ibland görs gällande att allmänheten känner (Bryan 1998:1-10).

Och för att detta ska kunna bli verklighet är naturligtvis en viktig förutsättning – givet att verklighetsbeskrivningen är korrekt, men det tillhör inte denna uppsats syften att spekulera om det – att människor verkligen tar vara på möjligheten att kommunicera med andra över nätet. Deltar vi i det offentliga samtalet på Internet i en högre grad än vad vi har gjort tidigare? En liten fingervisning kan förhoppningsvis ges av föreliggande datamaterial.

2.4 Cyberdemokrati

Den elektroniska demokratin, eller cyberdemokratin som den ibland också kallas, har alltså en lång rad entusiastiska förespråkare. De menar med begreppet väsentligen detsamma som beskrivs i föregående kapitel, upprättanden av offentliga rum för diskussion av samhällsrelaterade ärenden. Vissa går till och med så långt som till att föreslå folkomröstningar via Internet. Fort och geschwint kan allmänheten därmed tillfrågas om sin syn på olika frågor, och effektiviteten i den beslutsfattande processen är markant ökad.

2.4.1 Utländska erfarenheter

I en studie av Rosa Tsagarousianou et al (1998) utvärderas en rad projekt från några olika länder där såväl elektronisk demokrati och elektroniska civila nätverk införts på försök. Projekten har inbördes skillnader, men de delar den grundideologi som redogjordes för i föregående kapitel. Studierna är genomförda i olika länder – bl a i städerna Bologna, Amsterdam och Manchester – med olika demokratisk och politisk tradition, och därtill med något skilda mål och medel, varför Tsagarousianni är försiktig med att dra några förhastade övergripande slutsatser (Tsagarousianou 1998:167-173).

Det förefaller dock finnas en generell besvikelse över hur resultaten av försöken utföll. De ursprungliga intentionerna, enligt all retorik, var att öka befolkningens delaktighet i den demokratiska processen, men dessa förhoppningar tycks i hög grad ha kommit på skam. Lokala invånare blev oftast mottagare av meddelanden snarare än sändare av sina egna åsikter. Ett flertal tänkbara förklaringar här till presenteras, av vilka kan nämnas brist på faktisk politisk vilja och bristande tillgång till den nödvändiga teknologin.

Tsagarousianous kanske något nedslående slutsatser följs upp av än dystrare farhågor om att elektronisk demokrati kanske rentav kan konservera ojämlikhet, tvärtemot vad de entusiastiska förespråkarna hävdar. För, som hon säger, om vissa grupper i samhället – och särskild oro uttrycks över dem med begränsade ekonomiska resurser – inte har tillgång till den teknologi som krävs för att delta i civila nätverk så riskerar de att halka efter och att hamna utanför. *"Even the Internet has a fast lane and a slow lane"*, som Bryan uttrycker saken. De som ivrigt framhåller Internet som demokratis räddare och som jublar över det återupprättade offentliga rummet manas ödmjukt till försiktighet och till att ställa upp något mer realistiska mål för sin verksamhet (Tsagarousianou 1998:170, Bryan et al 1998:13-15).

2.4.2 Cyberdemokrati i Sverige

Också i Sverige har ett antal kommuner experimenterat med kommunal webbaserad information, och några av försöken har utvärderats av Gunnar Nygren (2001). Det mest ambitiösa av dessa genomfördes i Bollnäs, där kommunen försökt skapa ett offentligt torg liknande de som man kan finna på tidningarnas insändarsidor. Alla medborgare ska här så att säga stå på samma nivå och ha liknande möjligheter att delta i diskussioner om kommunala ärenden. Den s k Bollnäsdialogen har två funktioner, dels att sprida information från beslutsfattare till berörda, dels att tjäna som debattforum där alla ska kunna delta.

Resultaten visade att den Internetbaserade dialogen innebar ett slags offentlighet som skilde sig från exempelvis lokaltidningarnas. Vid en jämförelse med insändarsidorna i tidningen *Ljusnan* framgick att nätdiskussionens ämnen hade en mer ungdomlig prägel, det handlade t ex om den lokala rockklubbens eventuella stängning och om hur milleniefirandet skulle tillgå. I *Ljusnans* pappersupplagor var det mest diskuterade ämnet under samma period en föreslagen stängning av en samlingslokal för pensionärer (Nygren 2001:102-4). Jämfört med förhoppningarna beskrivna ovan (se avsnitt 3.3) om att cyberdemokratin ska erbjuda en möjlighet för mindre resursstarka grupper – exempelvis ungdomar – att delta i ett offentligt samtal kan resultaten möjligen beskrivas som hoppfulla.

Problemet är emellertid att deltagandet ännu är relativt lågt. *Ljusnan* räknar med att de har omkring 15000 läsare dagligen, medan antalet registrerade deltagare i Bollnäsdialogen under den aktuella perioden stannade på mellan 1500 och 2000 deltagare. Hur många av dessa som är aktiva i debatten och inte bara tar del av kommuninformation och av andras inlägg framgår inte av Nygrens studie (Nygren 2001:104).

Det förefaller alltså som om det återstår mycket arbete innan Bollnäsdialogen får karaktären av ett idealt offentligt rum, men att det kanske ändå är ett litet steg i en positiv riktning. Ytterligare tre kommuner har ägnats Nygrens intresse, och de har alla provat en något mindre ambitiös form av nätbaserad dialog. De delar erfarenheten med Bollnäs att den viktigaste arenan för lokal politik fortfarande utgörs av de traditionella medierna där etablerade politiker har dominerande roller. Internetdialoger erbjuder dock vad man kan kalla för parallella offentliga rum, där andra frågor och andra aktörer får utrymme och där kommunikationen från politiker till medborgare sker utan massmediala mellanled. Problemet är att dessa parallella rum ännu har en starkt begränsad omfattning och att få människor söker sig dit. Ett starkt bidragande skäl därtill är sannolikt en återhållsam attityd från politiskt håll. Kommunalpolitiker välkomnar ofta möjligheten att interagera

mer direkt med sina väljare, men ser också problem med detta nya medium, varför de tenderar att falla tillbaka till gamla välkända mönster. Resultatet av det beteendet sammanfattas kort och kärnfullt av Nygren, "om man inte från politiskt håll vill ha en digital dialog så blir det ingen" (Nygren 2001:104, 117). Slutsatsen stämmer väl med Tsagarousiannous spekulationer ovan (avsnitt 3.4.1).

2.5 Preliminära resultat från UCLA

En mindre utvärdering av människors i USA benägenhet att knyta nya kontakter via Internet gjordes 2001 vid UCLA. Påståendet som gavs var att det är lättare att träffa nya människor över nätet, och en stor majoritet, 79 %, instämde inte i påståendet medan endast 8 % av de svarande höll med. Det visade sig dock att användare yngre än 18 år – den amerikanska studien är inte begränsad till människor över 18 års ålder – höll med i mycket högre grad. Vad som emellertid gällde för alla åldrar var att Internet erbjuder en god möjlighet att behålla kontakter som redan existerar. 80,9 % angav att e-post är ett bra sätt att upprätthålla kontakter med personer som de eljest inte skulle prata med så ofta, och 67 % ansåg att det är mer sannolikt att behålla kontakten med någon som använder e-post än med någon som inte gör det (The UCLA Internet Report 2001:57-60). De här rönen stämmer också väl överens med andra forskningsresultat som gör gällande att Internet har ökat möjligheterna att hålla kontakten t ex med vänner eller anhöriga som bosatt sig på avlägsna platser, liksom det erbjuder en chans att återupprätta kontakten med vänner som man av olika skäl kommit ifrån (Slevin 2000:171).

3. RESULTAT OCH ANALYS

3.1 Basfakta om Internetanvändaren

Av undersökningens samtliga tillfrågade uppgav 1284 att de har tillgång till Internet, vilket motsvarar 62 %. Med detta menas alltså att de svarat ja på en eller flera av frågorna 43 till 45 till höger, och det är dessa 1284 som har fått utgöra basen för min undersökning. Könsfördelningen i gruppen är relativt jämn – 53 % män mot 47 % kvinnor. Detta säger emellertid ingenting om hur ofta man använder Internet eller hur mycket tid man tillbringar nätsurfandes, bara att av dem som har tillgång till Internet utgör män en något större andel än kvinnor. Av dem som har tillgång till Internet uppger ungefär 25 % att ”de fått nya kontakter via Internet”, och omkring 14 % att de ”sedan träffat den personen i verkliga livet”.

43. Har du tillgång till **Internet** hemma? Med Internet menar jag www, hemsidor, databaser och e-mail.

1. Nej
2. Ja, hemma

44. Har du tillgång till **Internet** på arbetet?

1. Nej
2. Ja, på arbetet

45. Har du tillgång till **Internet** någon annanstans?

1. Nej
2. Ja, någon annanstans

130. Har du fått **nya kontakter** via Internet?

1. Nej
2. Ja
3. Vet ej

OM JA

131. Har du sedan **träffat den personen** i verkliga livet?

1. Nej
2. Ja
3. Vet ej

Diagram 4.1. Internetanvändning i Sverigeår 2000, myndiga befolkningen.

Diagram 4.2. Nya kontakter över internet, myndiga svenskar.

Frågan är då vilka kontakter det rör sig om och vilka människor som utnyttjar mediet för kontaktskapande. Dessutom uppstår frågan om bortfall – närmare 21 % ur den studerade gruppen har inte lämnat något svar på frågan om man fått nya kontakter via Internet, och det är anmärkningsvärt många. Utöver detta måste man fråga sig vad som menas med en kontakt. Under analysen måste vi hålla i minnet att begreppet kontakt inte närmare definieras i enkäten, och att det kan innebära olika saker för olika människor. Den ene kanske anser att ett parti backgammon över nätet utan att sända ens några artighetsfraser är ett slags kontakt, medan den andre menar att det faktiskt krävs ett utbyte av ord utan anonymitet. Är det ett skapande av en kontakt att beställa en bok på postorder, eller måste i andra änden finnas en aktör som har ett intresse av mig och inte bara min adress och mitt kontonummer. Nästan oavsett hur man väljer att avgränsa begreppet så infinner sig problemet att mycket olika fenomen riskerar att placeras i samma fack. Det är otvivelaktigt så att det svensk-australiensiska par som nämndes inledningsvis har "skapat en kontakt via Internet", men de har därmed inte med nödvändighet något gemensamt med den som kontaktat CSN med ett spørsmål. Hur de svarande tänkt vad gäller dessa frågor kan vi bara spekulera i, men klart är att de måste beaktas när resultaten utvärderas.

Dock, 14 % av dem med tillgång till Internet har skapat nya kontakter med personer som de sedan träffat i verkliga livet. Eftersom tillgången till nätet bland den myndiga befolkningen i stort mätts till 62 % innebär det således att 8,7 % av den vuxna befolkningen har träffat personer som de kommit i kontakt med via Internet, bland dem alltså nygifte Christer. Sålunda, av 100 vuxna svenskar kan vi förvänta oss att 9 stycken har skapat en ny kontakt med en annan person över nätet och sedan dessutom träffat vederbörande i verkliga livet. Vilken typ av kontakter det rör sig om kan vi dock inte säga någonting om, och det faktum att begreppet "kontakt" inte är närmare definierat är som nämnts en smula problematiskt. Resultatet väcker emellertid nyfikenhet och manar till vidare studier i ämnet.

3.2 Hur ser Internetanvändaren ut?

I den följande resultatpresentation utgörs den studerade populationen av dem som besvarat enkätens fråga 130 (se avsnitt 4.1), och de har delats in i två grupper. Den ena innefattar dem som har angivit att de skapat nya kontakter via Internet, och den andra dem som svarat nekande. Grupperna har sedan studerats mot en rad frågor av allmän karaktär (fråga 143-155) för att se om det går att urskilja något specifikt som skiljer grupperna åt. Det samlade materialet ger en intressant bild av hur svenska vuxna Internetanvändare tycker och tänker i olika frågor. Däremot kan vi i föreliggande data inte urskilja några nämnvärda skillnader mellan grupperna kontaktskapande respektive icke kontaktskapande.

Frågorna är så beskaffade att de snarare är påståenden som den intervjuade har att ta ställning till, där en femgradig skala anger i vilken grad de håller med om påståendet. Tabellerna ska alltså förstås på så vis att den andel som placerats under kolumnen "Instämmer inte alls" givit 1 som respons på det aktuella påståendet. Kolumnen "Instämmer helt och fullt" innebär svaret 5, och kolumnerna däremellan anger ett slags kontinuitet i skalan.

3.2.1 Hur mår dataanvändaren?

Flera av frågorna är av ett slags välbefinnandekaraktär. Svaren på fråga 144 ger oss resultatet att de flesta Internetanvändare har gott eller i vart fall nöjaktigt självförtroende i sociala situationer. Mycket få betecknar sig dessutom som i allmänhet blyga människor (fråga 145), och - glädjande nog - nästan alla uppger att de är i grunden lyckliga människor.

144. Du önskar att du hade mer självförtroende i sociala situationer.
145. I allmänhet är du en blyg människa
146. De flesta saker som du gör är tråkiga eller monotona
147. Du är en i grunden lycklig person
148. Du känner att du har mycket gemensamt med människor runt dig
149. Du upplever att det inte finns någon som riktigt känner dig

Tabellerna 4.3 till 4.4 illustrerar de nyss nämnda observationerna.

Tabell 4.1. Internetkontakter och självförtroende

			144. Du önskar att du hade mer självförtroende i sociala situationer.					Totalt
			Instämmer inte alls	2	3	4	Instämmer helt	
Har du fått nya kontakter via Internet?	Nej	Antal	232	147	145	111	61	696
			33,3%	21,1%	20,8%	15,9%	8,8%	100,0%
	Ja	Antal	112	57	69	45	30	313
			35,8%	18,2%	22,0%	14,4%	9,6%	100,0%
	Vet ej	Antal	1		1			2
Total		Antal	345	204	215	156	91	1011

Tabell 4.2. Internetkontakter och blyghet

			145. I allmänhet är du en blyg människa.					Totalt
			Instämmer inte alls	2	3	4	Instämmer helt	
Har du fått nya kontakter via Internet?	Nej	Antal	339	147	133	47	32	698
			48,6%	21,1%	19,1%	6,7%	4,6%	100,0%
	Ja	Antal	143	62	62	34	12	313
			45,7%	19,8%	19,8%	10,9%	3,8%	100,0%
	Vet ej	Antal		1		1		2
Total		Antal	482	210	195	82	44	1013

Tabell 4.3. Internetkontakter och välbefinnande

			147. Du är en i grunden lycklig person					Totalt
			Instämmer inte alls	2	3	4	Instämmer helt	
Har du fått nya kontakter via Internet?	Nej	Antal	9	17	64	213	394	697
			1,3%	2,4%	9,2%	30,6%	56,5%	100,0%
	Ja	Antal	5	11	33	106	158	313
			1,6%	3,5%	10,5%	33,9%	50,5%	100,0%
	Vet ej	Antal				1	1	2
Total		Antal	14	28	97	320	553	1012

Fler positiva data är (fråga 148-149) att de allra flesta upplever att de har mycket gemensamt med människor i sin omgivning samt att få känner sig mycket ensamma. Dessutom avvisar de allra flesta påståendet (fråga 146) att de oftast sysslar med tråkiga eller monotona saker.

Tabell 4.4. Internetkontakter och gemenskap

			148. Du känner att du har mycket gemensamt med människor runt dig					Totalt
			Instämmer inte alls	2	3	4	Instämmer helt	
Har du fått nya kontakter via Internet?	Nej	Antal	10	26	114	253	295	698
			1,4%	3,7%	16,3%	36,2%	42,3%	100,0%
	Ja	Antal	12	15	59	123	105	314
			3,8%	4,8%	18,8%	39,2%	33,4%	100,0%
	Vet ej	Antal				1	1	2
Total		Antal	22	41	173	377	401	1014

Tabell 4.5. Internetkontakter och ensamhet

			149. Du upplever att det inte finns någon som riktigt känner dig					Totalt
			Instämmer inte alls	2	3	4	Instämmer helt	
Har du fått nya kontakter via Internet?	Nej	Antal	445	125	67	41	18	696
			63,9%	18,0%	9,6%	5,9%	2,6%	100,0%
	Ja	Antal	178	62	46	16	10	312
			57,1%	19,9%	14,7%	5,1%	3,2%	100,0%
	Vet ej	Antal	1	1				2
Total		Antal	624	188	113	57	28	1010

Tabell 4.6. Internetkontakter och monotoni

			146. De flesta saker som du gör är tråkiga eller monotona.					Totalt
			Instämmer inte alls	2	3	4	Instämmer helt	
Har du fått nya kontakter via Internet?	Nej	Antal	395	174	76	33	18	696
			56,8%	25,0%	10,9%	4,7%	2,6%	100,0%
	Ja	Antal	165	69	52	15	12	313
			52,7%	22,0%	16,6%	4,8%	3,8%	100,0%
	Vet ej	Antal	1	1				2
Totalt		Antal	561	244	128	48	30	1011

I ingen av dessa frågor syns någon signifikant skillnad mellan dem som skapat nya kontakter via Internet och dem som inte gjort det. Istället frestas man att dra slutsatsen att de som använder Internet i regel mår bra, och att de är nöjda med sig själva och sin tillvaro. Detta skulle punktera en myt som under lång tid tycks ha varit lika väl spridd som den förefaller grundlös – myten om den s k datanörden. Den populära uppfattningen – sannolikt oss bibringad genom en rad amerikanska filmer och teveserier – om den flitige datoranvändaren handlar påfallande ofta om den ensamme unge

mannen som är rasande klipsk, men slående tafatt i sociala sammanhang. Hemma på sin kammare hanterar han sin dator med bravur, men innerst inne längtar han ut till vänner och riktiga kontakter som inte är datormedierade. Den myten får inget stöd av föreliggande datamaterial.

3.2.2. Vad tycker dataanvändaren?

143. De som styr landet bryr sig inte om vad som händer med dig.

150. Människor bör kunna uttrycka sina åsikter även om medlemmar av andra religioner och raser blir uppretade eller förtalade.

152. Världen håller på att bli alltför beroende av datorer.

153. Du känner dig mer och mer hjälplös inför vad som händer i världen idag.

154. Människor som du kan påverka världshändelserna om ni gör er själva hörda.

Resterande frågor rör synen på världen och samhället i stort, och här är uppfattningarna inte lika entydigt positiva. Påståendet att de ”som styr landet inte bryr sig om vad som händer mig” avvisas inte helt, även om det heller inte ges ett fullständigt bifall. Påfallande många, nästan 16 %, har angivit att de instämmer helt och fullt, vilket måste anses högst anmärkningsvärt. Fråga 154 handlar om möjligheterna att påverka världshändelserna

för den enskilde, och den har ett resultat som liknar det förra, liksom frågan om hjälplöshet inför världens händelser. Än mer anmärkningsvärt är resultatet på fråga 150, vilken behandlar frihet att uttrycka åsikter. Här anser de flesta att man ska kunna uttrycka sina åsikter även om medlemmar av andra religioner och raser blir uppretade och förtalade, och bara en mycket liten andel, 5 % avvisar påståendet helt. Hur intensiva funderingar som ligger till grund för svaren på denna fråga framgår inte, inte heller om dessa människor anser att lagen om hets mot folkgrupp ska slopas. En välvillig tolkning skulle kunna vara att de anser att yttrandefriheten är en grundläggande rättighet som inte på något sätt får inskränkas.

Tabell 4.7. Internetkontakter och politikerförtroende

			143. De som styr landet bryr sig inte om vad som händer med dig.					Totalt
			Instämmer inte alls	2	3	4	Instämmer helt	
Har du fått nya kontakter via Internet?	Nej	Antal	87	111	222	120	137	677
			12,9%	16,4%	32,8%	17,7%	20,2%	100,0%
	Ja	Antal	38	51	104	49	63	305
			12,5%	16,7%	34,1%	16,1%	20,7%	100,0%
	Vet ej	Antal		1		1		2
Total		Antal	125	163	326	170	200	984

Tabell 4.8. Internetkontakter och åsiktsfrihet

			150. Människor bör kunna uttrycka sina åsikter även om medlemmar av andra religioner och raser blir uppretade eller förtalade.					Totalt
			Instämmer inte alls	2	3	4	Instämmer helt	
Har du fått nya kontakter via Internet?	Nej	Antal	41 6,1%	49 7,3%	156 23,2%	131 19,5%	294 43,8%	671 100,0%
	Ja	Antal	25 8,2%	22 7,2%	59 19,3%	62 20,3%	137 44,9%	305 100,0%
	Vet ej	Antal		1			1	2
Total		Antal	66	72	215	193	432	978

Tabell 4.9. Internetkontakter och världens beroende av datorer

			152. Världen håller på att bli alltför beroende av datorer.					Totalt
			Instämmer inte alls	2	3	4	Instämmer helt	
Har du fått nya kontakter via Internet?	Nej	Antal	68 9,9%	85 12,3%	155 22,5%	176 25,5%	206 29,9%	690 100,0%
	Ja	Antal	48 15,6%	45 14,6%	81 26,3%	59 19,2%	75 24,4%	308 100,0%
	Vet ej	Antal			2			2
Total		Antal	116	130	238	235	281	1000

Tabell 4.10. Internetkontakter och hjälplöshet

			153. Du känner dig mer och mer hjälplös inför vad som händer i världen idag.					Totalt
			Instämmer inte alls	2	3	4	Instämmer helt	
Har du fått nya kontakter via Internet?	Nej	Antal	95 13,7%	132 19,0%	201 29,0%	141 20,3%	124 17,9%	693 100,0%
	Ja	Antal	63 20,6%	49 16,0%	92 30,1%	59 19,3%	43 14,1%	306 100,0%
	Vet ej	Antal	1 ,6%		1 ,3%			2 ,2%
Total		Antal	159	181	294	200	167	1001

Tabell 4.11. Internetkontakter och medinflytande

			154. Människor som du kan påverka världshändelserna om ni gör er själva hörda.					Totalt
			Instämmer inte alls	2	3	4	Instämmer helt	
Har du fått nya kontakter via Internet?	Nej	Antal	124 18,1%	140 20,4%	201 29,3%	136 19,9%	84 12,3%	685 100,0%
	Ja	Antal	46 14,8%	53 17,1%	93 30,0%	70 22,6%	48 15,5%	310 100,0%
	Vet ej	Antal			1	1 ,5%		2
Total		Antal	170	193	295	207	132	997

Intressant är att konstatera att de svarande, vilka alltså samtliga är Internetanvändare, i hög grad anser att världen håller på att bli allt för beroende av datorer. Här kan vi också för första gången skönja en skillnad mellan dem som skapat kontakter via nätet och dem som inte gjort det. De förra är något mindre negativa till världens beroende av datorer, även om den negativa uppfattningen överväger för båda grupperna.

3.2.3. Vilka kontakter skapas via nätet?

På vilket sätt har då Internetanvändning påverkat kontakter av en något mer specifik art? Frågorna 124 till 129 söker svaren på det, och de anger inte explicit att kontakterna ska vara nyskapade, till skillnad från vad som beskrivits i kapitlets inledning. Resultaten redovisas i tabellerna 4.11 till och med 4.15 Om hela gruppen av Internetanvändare studeras så uppger de en mycket liten

förändring. Vad beträffar människor med gemensamma religiösa eller politiska intressen så kan till och med en svag minskning noteras, dvs. de svarande upplever i viss mån att Internetanvändning minskat kontakterna. När det gäller människor som delar ens hobbyer samt familjemedlemmar och vänner framträder en ökning, även om en stor majoritet i samtliga fall upplever att situationen är oförändrad. Den typ av kontakter där ökningen upplevs som störst är den med människor inom

Har användandet av Internet ökat eller minskat dina kontakter med...

124. ...människor som delar dina **hobbies**, intressen?

125. ...människor som delar dina **politiska intressen**?

126. ...människor som delar din **religion**?

127. ...**familj och vänner**?

128. ...människor inom ditt **yrke**?

yrket. 13 % uppger att de har ökat, och ytterligare 13 % att de ökat mycket. På nytt ligger bortfallen mellan 21 och 24 procent.

Möjligen är det så att Internet inte har ökat våra kontakter med andra människor i så hög grad som vi kanske tror, utan snarare att det erbjuder ett annat sätt att göra det. Kanske skulle de nya kontakter som tidigare beskrevs många gånger ändå ha skapats på ett annat sätt om inte Internetmediet fanns till hands.

Tabell 4.12. Har användandet av Internet ökat eller minskat dina kontakter med människor som delar dina hobbies, intressen?

		Antal	Andel (%)
Giltiga	Minskat mycket	38	3,8
	Minskat något	11	1,1
	Oförändrat	743	73,8
	Ökat något	126	12,5
	Ökat mycket	89	8,8
	Totalt	1007	100,0
Bortfall		277	
Totalt		1284	

Tabell 4.13. Har användandet av Internet ökat eller minskat dina kontakter med människor som delar din politiska intressen?

		Antal	Andel (%)
Giltiga	Minskat mycket	48	4,7
	Minskat något	12	1,2
	Oförändrat	922	90,7
	Ökat något	18	1,8
	Ökat mycket	16	1,6
	Totalt	1016	100,0
Bortfall		268	
Totalt		1284	

Tabell 4.14. Har användandet av Internet ökat eller minskat dina kontakter med familj och vänner?

		Antal	Andel (%)
Giltiga	Minskat mycket	23	2,3
	Minskat något	15	1,5
	Oförändrat	725	71,6
	Ökat något	166	16,4
	Ökat mycket	84	8,3
Totalt		1013	100,0
Bortfall		271	
Totalt		1284	

Tabell 4.15. Har användandet av Internet ökat eller minskat dina kontakter med människor inom ditt yrke

		Antal	Andel (%)
Valid	Minskat mycket	26	2,7
	Minskat något	23	2,3
	Oförändrat	680	69,3
	Ökat något	129	13,1
	Ökat mycket	123	12,5
	Totalt	981	100,0
Bortfall		303	
Totalt		1284	

Tabell 4.16. Har användandet av Internet ökat eller minskat dina kontakter med människor som delar din religion?

		Antal	Andel (%)
Giltiga	Minskat mycket	57	5,6
	Minskat något	6	,6
	Oförändrat	931	92,3
	Ökat något	9	,9
	Ökat mycket	6	,6
	Totalt	1009	100,0
Bortfall		275	
Totalt		1284	

3.4 Teoretisk anknytning

Så hur ska man betrakta de redovisade resultaten i ljuset av den teoretiska bakgrund som presenterades i kapitel 3? Innebär Internet ett nytt idealt offentligt rum? Är det en arena för omfattande och livfulla diskussioner med människor från hela planeten, kända och okända?

När det gäller idéerna om det ideala offentliga rummet så förefaller det onekligen som om vi har en lång väg att vandra innan de skimrande visionerna blir verklighet. Något betydande forum för politiska och samhällsdebatter har Internet inte blivit i Sverige, och det går väl i linje med de slutsatser som bland andra Nygren och Tsagarousianou tidigare dragit. Av tabell 4.13 framgår att en överväldigande majoritet – ungefär 91 % – av de svarande upplever en oförändrad situation vad gäller kontakter med människor som delar ens politiska intressen. Internet har att döma av detta inte alls haft den genomgripande påverkan på det offentliga samtalet som åtskilliga bedömare hoppats – åtminstone inte ännu, och åtminstone inte på bland den stora allmänheten. De möten som sker på nätet förefaller främst ha andra orsaker och konsekvenser.

Enligt studier från UCLA så tjänar Internet som ett bättre verktyg för att upprätthålla kontakter med familjemedlemmar och vänner än för att skapa nya bestående, och den linjen får ett visst stöd av den här studien. Visserligen anser nästan 72 % att situationen därvidlag är oförändrad trots Internets inträde, men nästan 25 % anser att kontakterna med familjemedlemmar och vänner ökat eller ökat mycket. Noteras bör i sammanhanget också att blott ett fåtal anser att kontakter med familj och vänner minskat på grund av Internet. Någon social isolering eller ökad ensamhet till följd av datoranvändning verkar det alltså inte vara tal om i Sverige.

Ett av de sammanhang där en betydande mängd har angivit att kontakterna har ökat eller ökat mycket är hobbyrelaterade områden – gruppen uppgår till ungefär 21 % av de svarande. Frågan är om det är här man hittar de datoriserade gemenskaper som nämndes i avsnitt 3.2. Min studie ger ingen ledning åt något håll, men en gissning är att exempelvis Internetbaserade spelsajter ger deltagarna en känsla av en gemenskap. Man samlas tillsammans med okända människor kring det gemensamma intresset för att spela till exempel schack. Andra uttryck för detta skulle kunna vara e-postbaserade och ofta mycket livfulla diskussioner som förs om favoritlagets väl och ve eller om någon populär kulturyttring. Undertecknad har bland annat erfarenhet av en diskussionsgrupp om teveprogrammet *The Simpsons*, som renderade ungefär 300 mejl inom loppet av ett dygn, samtliga från fullständigt okända avsändare.

Ytterligare ett område där en stor grupp svenskar upplever att kontakterna har ökat gäller yrkesmässiga relationer. Drygt 26 % upplever att slika kontakter har ökat eller ökat mycket, och det är frestande att spekulera i om det är här vi hittar kärnan bland dem som skapat nya kontakter på nätet *och* sedan träffat personen i verkliga livet. Det förefaller i vart fall inte orimligt att många yrkesmässiga kontakter inleds via mejl – exempelvis en begäran om en offert – för att sedan leda till ett möte om den första korrespondensen är till belåtenhet.

Man bör också notera att när det gäller frågan om yrkeskontakter och hobbykontakter så kanske det inte är så konstigt att resultatfördelningen är tämligen lika. Det är ju mycket troligt att en arkitekt delar ett intresse för arkitektur med andra arkitekter och att en musiker delar ett intresse för musik med andra musiker osv. Med andra ord, det är mycket möjligt att de svarande betraktat de här två frågorna som en och samma – detta som konsekvens av att man inte närmare har preciserat vad som menas med "hobbier, intressen".

Som vanligt när en studie av det här slaget närmar sig sitt slut inställer sig en rad frågor. Till att börja med så ger ju varje besvarad frågeställning och varje befintligt resultat i regel upphov till flera nya frågeställningar, av vilka jag redan har berört några. Omkring 9 vuxna svenskar av 100 har alltså via Internet skapat kontakter med människor som de sedermera träffat, och det är inte utan att man blir oerhört nyfiken på vilket slags möten det då rör sig om. För att få svar på sådana frågor krävs bland annat att man tydligare definierar i sin frågeställning dels vad man menar med en kontakt, dels vilka olika typer av kontakter som finns. Som tidigare nämnts så kan det vara så att mycket olika fenomen i denna undersökning buntas ihop i samma fack, beroende på hur de tillfrågade har tolkat begreppet "kontakt".

4. SAMMANFATTNING

Utgångspunkten i det här uppsatsarbetet har varit att utröna hur vanligt det är med möten tack vare Internet, och genom att drygt 2000 myndiga svenskar intervjuats per telefon har en bild av detta kunnat erhållas. Den bilden är dock inte på något sätt tydlig eftersom begreppet "kontakt" kan ha varierande betydelse för olika individer.

Vad som emellertid har framgått är att ungefär en tredjedel av dem som har tillgång till Internet anger att de har skapat nya kontakter över Internet, och att ungefär en tredjedel av dessa träffat dessa personer i verkliga livet. De senare uppgår närmare bestämt till 9 % av vår vuxna befolkning. Om vilken karaktär dessa kontakter har kan vi än så länge dock bara spekulera.

Som helhet gäller att en stor majoritet upplever att Internet inte förändrat deras kontaktmönster i någon särskilt hög grad. De områden där förändringarna ändå är nämnvärda gäller yrkeskontakter, kontakter med personer med samma hobbyer och med familjemedlemmar och vänner. I dessa fall gäller att mellan 21 % och 26 % upplever att kontakterna ökat. Det troliga är dock att det i de flesta fall rör sig om ökade kontakter med människor de lärt känna på andra sätt än över Internet. Internet skulle alltså ha bidragit till att lättare upprätthålla kontakter i långt högre mån än det hjälper oss att skapa nya.

Några tecken på att Internet har berikat det offentliga samtalet för svensken i gemen har inte kunnat skönjas. Många är de som hälsat modern informationsteknologi som demokratis frälsare, men de torde än så länge vara besvikna. Habermas vision om det ideala offentliga rummet – en jämlik arena för politisk och kulturell diskussion – har inte infriats av Internet, åtminstone inte i Sverige.

Glädjande nog kan vi också notera att en typisk svensk Internetanvändare förefaller att må riktigt bra. Han eller hon tycks ha ett gott självförtroende, en varierad och intressant daglig sysselsättning samt leva i stabila sociala sammanhang. Kort sagt, de är i grunden lyckliga.

Till sist måste emellertid konstateras att en fråga kvarstår, till vilken dessa olika resultat dessvärre inte kunnat ge något svar. Den handlar naturligtvis om Christer och Marian och om deras Internetförälskelse. Hur typiska är egentligen Marian och Christer?

Den frågan lämnar jag åt andra studenter och forskare att ruva på.

5. KÄLLFÖRTECKNING

5.1 Tryckta källor

- Alasuutari, Pertti (1995) *Researching Culture. Qualitative Method and Cultural Studies* Sage, London
- Bryan, C., Tsagarousianou, R. & Tambini, D. (1998) "Electronic democracy and the civic networking movement in context" i Tsagarousianou, R. & Tambini, D. & Bryan, C. Ed. (1998) *Cyberdemocracy: Technology, cities and civic networks* Routledge, London
- Gärdenfors, Peter (2000) *Från Homo till Sapiens. Om tänkandets evolution* Nya Doxa, Nora
- Johansson, Bengt (2000) "Surveyundersökningar" i Ekström, Mats & Larsson, Larsåke (2000) *Metoder i kommunikationsvetenskap* Studentlitteratur, Lund
- Larsson, Larsåke (2000) "Personliga intervjuer" i Ekström, Mats & Larsson, Larsåke (2000) *Metoder i kommunikationsvetenskap* Studentlitteratur, Lund
- Lippa, Richard A. (1994) *Introduction to Social Psychology, 2nd ed*, Brooks/Cole, Pacific Grove
- Nygren, Gunnar (2001) *Medier och medborgare i den digitala kommunen* JMK, Stockholm
- Slevin, James (2000) *The Internet and Society* Polity Press, Cambridge
- Svenning, Conny (1999) *Metodboken. Samhällsvetenskaplig metod och metodutveckling* Lorentz förlag, Staffanstorp
- Thompson, John B. (1995) *The Media and Modernity. A Social Theory of the Media* Polity Press, Cambridge
- Tsagarousianou, R. (1998) "Electronic democracy and the public sphere: Opportunities and challenges" i Tsagarousianou, R. & Tambini, D. & Bryan, C. Ed. (1998) *Cyberdemocracy: Technology, cities and civic networks* Routledge, London
- The UCLA Internet Report 2001. Surveying the Digital Future. Year Two.* (2001) UCLA Center for Communication Policy, Los Angeles
- Wise, R. (2000) *Multimedia: A critical introduction* Routledge, London

5.2 Internetkällor

<http://www.the-lovestory.com>, 2002-01-08